

İlkokul Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabının Kültürel Miras Eğitimi Kapsamında İncelenmesi

Vahit GÖRÜR^{1*} Mehmet AŞIKCAN²

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi, Konya, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZET

Geliş Tarihi: 02.03.2024

Kabul Tarihi: 01.05.2024

Yayın Tarihi: 30.06.2024

Anahtar Kelimeler:

Kültür,
Kültürel Miras Eğitimi,
Hayat Bilgisi,
Ders Kitabı,
Doküman İncelemesi

Bu çalışmada, ilköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın ana sorusu, "Kültürel miras kavramı ilköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında nasıl işlenmektedir?" şeklindedir. Bu doğrultuda, araştırmanın temel sorusuna odaklanarak şu alt sorulara cevaplar aranmıştır: (1) İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının genel dağılımı nasıldır? (2) İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının ünitelere göre dağılımı nasıldır? (3) İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında kültürel miras unsurlarına hangi yollarla (metin, görsel ve etkinlik) yer verilmiştir? Araştırma nitel araştırma desenlerinden doküman analizi deseniyle yürütülmüştür. Veriler, Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarına ait güncel (2021 tarihli) Hayat Bilgisi ders kitabından elde edilmiştir. Ders kitabındaki kültürel miras unsurları Batmaz ve Yurtbakan'a (2023) ait Kültürel Miras Unsurları İnceleme Formu aracılığıyla tespit edilmiştir. Form, Somut Olmayan Kültürel Miras ve Somut Kültürel Miras bölümlerinden oluşmaktadır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda veriler, somut olmayan ve somut kültürel miras unsurları şeklinde iki tema altında ele alınmış ve bunlara ilişkin ders kitabındaki örnek görsellerle desteklenmiştir. Araştırma sonucunda Hayat Bilgisi ders kitabında çoğunlukla somut olmayan kültürel miras unsurlarına ve özellikle milli bayramlar, dini bayramlar gibi toplumsal uygulamalara sıklıkla yer verildiği görülmüştür. Bunun yanında somut kültürel miras unsurlarından özellikle tarihi mekânlara da sıklıkla değinildiği tespit edilmiştir. Kültürel miras unsurlarının kitaptaki dağılımının ünitelerin içeriğine göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Ayrıca bu unsurların çoğunlukla metinler aracılığıyla aktarıldığı, görsellerin ve en az ise etkinliklerin izlediği belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, ilgili ders kitabının kültürel miras eğitimi açısından zenginleştirilmesine yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Examination of the Third Grade Life Science Textbook in Terms of Cultural Heritage Education

Article Info

ABSTRACT

Received: 02.03.2024

Accepted: 01.05.2024

Published: 30.06.2024

Keywords:

Cultur,
Cultural Heritage Education,
Life Science,
Textbook,
Document Analysis

In this study, the third grade primary school life science textbook was analyzed in the context of cultural heritage education. The main research question is "How is the concept of cultural heritage taught in the third-grade Life Science textbook?" To answer this question, the following sub-questions were explored: (1) What is the general distribution of cultural heritage elements in the third-grade Life Science textbook? (2) What is the distribution of cultural heritage elements in the third-grade life science textbook based on the units? (3) In which forms (textual, visual and activity) are cultural heritage elements included in the third grade life science textbook? The research followed a document analysis design, which is a qualitative research method. The data were collected from the current (2021 dated) Life Sciences textbook published by the Ministry of National Education. The Cultural Heritage Elements Analysis Form by Batmaz and Yurtbakan (2023) was used to identify cultural heritage elements in the textbook. The form consists of Intangible Cultural Heritage and Tangible Cultural Heritage sections. The data were analyzed using the descriptive analysis method. The analysis resulted in two themes: intangible and tangible cultural heritage elements. The textbook includes sample visuals to support these themes. The research findings indicate that the Life Sciences textbook predominantly covers intangible cultural heritage elements, including social practices such as national and religious holidays. Furthermore, the study revealed that tangible cultural heritage, particularly historical sites, were frequently referenced. The distribution of cultural heritage elements in the book varied depending on the unit's content. The majority of these elements were conveyed through text, followed by visuals and, to a lesser extent, activities. In the light of the results of the study, several suggestions were made to enrich the textbook in terms of heritage education.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Görür, V., & Aşıkcan, M. (2024). İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabının kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmesi. *Edutech Research*, 2(1), 38-53.

*Sorumlu Yazar: Vahit GÖRÜR, vahit_6899@hotmail.com

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Türkiye coğrafi konumu sebebiyle dünya tarihinde önemli olaylara tanıklık etmiş ve geçmişten bugüne kadar çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu tarihsel süreç, günümüzde büyük bir kültürel mirasın varlığını sürdürmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dolayısıyla, Türkiye'nin her bölgesinde zengin bir kültürel mirasla karşılaşmak mümkündür. Bu bağlamda, Türkiye için açık hava müzesi benzetmesi kullanılması oldukça yerinde olacaktır. Ancak, ülkedeki bireylerin kültürel miras bilincinden yoksun yetişmeleri ve mevcut kültürel mirasa yabancı kalmaları istenmeyen bir durumdur.

Mirasın değerli olduğuna dair inanç, kültürel mirasın muhafaza edilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasının temel motivasyon kaynaklarından birini oluşturur (Selanik Fidan ve Kurtdeğede Ay, 2013). İnsanlık tarihine ait somut ve somut olmayan değerler, kültürel miras unsurları aracılığıyla ifade edilerek muhafaza edilir ve yaşatılır, bu da mirasın önemini artırır. Ancak, kültürel mirasın değeri sadece bu yönden değil, aynı zamanda yeni nesillere öğrenme ve gelişme fırsatları sunması nedeniyle de önemlidir (Gümüşçü, 2018). Türkiye’de kültürel mirasın korunması ve kültürel miras bilincinin bireylerde oluşturulması için günümüze kadar çeşitli eğitim ve kültür politikaları uygulamaya konulmuştur. Bu politikalara kaynaklık eden temel sebep Türkiye’nin zengin mirasına sahip çıkılmasının gerekliliğidir. Dünya’daki politik kararlardan da yola çıkarak gelişmenin olmazsa olmaz ön şartlarından biri olarak “kültürel mirasa saygı” kavramının karşımıza çıkacak olması öngörülmektedir (Külcü, 2015). Söz konusu bu zengin mirasa sahip çıkarak, onu korumak ve gelecek nesillere aktarabilmek için “kültürel miras bilinci” kavramının kazandırılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple mirasın korunması çabaları, halkın ve özellikle öğrencilerin eğitimine odaklanmalıdır (Uslu ve Yeşilbursa, 2014). Kültürel miras bilincinin kazandırılmasında resmi eğitim kurumları kritik bir rol oynamaktadır. Okullar, toplumun, ailelerin ve bireylerin beklentilerini karşılayan temel kurumlardır (Akdemir, 2023). Bu kurumlar, bireylerin gelecekteki yaşamlarında belirleyici bir rol oynamaktadır (Sarı ve Çiftçi, 2023). Okullarda eğitim sürecinde ders kitapları en temel kaynak olarak kullanılmaktadır.

Ders kitapları, öğretmenler ve öğrenciler için vazgeçilmez bir ders aracı ve temel başvuru kaynağı olma özelliği bakımından çeşitli avantajlar sunmaktadır (Kolaç, 2003). Kültürel miras eğitiminin tanımlanması sürecinde, ders kitaplarının önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Aslan ve Çulha, 2008). Sosyal bilgiler, hayat bilgisi, görsel sanatlar, Türkçe gibi dersler, kültürel miras kavramını vurgulamaktadır. Bu ders kitapları, kültürel miras bilincini etkileyen ve kültürel miras eğitimi destekleyen unsurları içermektedir.

Kültürel miras eğitimi üzerine birçok kurum ve kuruluş uluslararası düzeyde çalışmalar yapmaktadır. Bunların en başında ise Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) gelmektedir. Ulusal düzeyde de ülkeler kendi resmi ve özel kurumları aracılığı ile kültürel miras eğitimi üzerine çalışmalar yürütmektedir. Türkiye’de de resmi ve özel kurumlar aracılığı ile kültürel miras eğitimleri verilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de okullar aracılığıyla verilmeye çalışılan kültürel miras eğitimleri öğretim programlarında da yer almıştır. Nitekim Hamit Zübeyr Koşay’ın 1948 yılındaki kültürel mirasın korunmasına ilişkin hazırladığı raporda, okul programlarının öğrencilerin kültürel mirası seveceği şekilde düzenlenmesi konusuna dikkat çekilmiştir (Özcan, 2010; akt. Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Günümüzde ise kültürel miras eğitimleri müfredat dışı eğitsel etkinliklerle verilmeye çalışıldığı gibi müfredat içerisinde de kendisine yer bulmuştur. Sosyal Bilgiler dersi başta olmak üzere Hayat Bilgisi ve sanat derslerinin öğretim programlarında kültürel miras kavramı yer almış ve bu derslerde kültürel miras eğitimlerine yer verilmiştir. Nitekim 2018 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının özel amaçlarında yer alan “Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur.” ifadesiyle kültürel miras bilincinin bu derste kazandırılması amaçlanmıştır. Yine 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim programında yer alan temel yaşam becerilerinin 18. sırasında yer verilen “Millî ve Kültürel Değerleri Tanıma” ifadesiyle Hayat bilgisi dersinde kültürel miras bilinci oluşturulmasına

imkân tanınmıştır. Aynı öğretim programında Ülkemizde Hayat ünitesi kazanımlarından olan “Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır.” kazanımı ile doğrudan kültürel miras eğitimi konusu programda kendisine yer bulmuştur.

Kültürel miras eğitiminin temel özelliklerinden biri, çocuğun yaşadığı doğal ve yapay çevresinin tarihini ve değerini anlamasına katkıda bulunmaktır (Avcı ve Memişoğlu, 2016). Bu özellik göz önüne alındığında kültürel miras eğitiminin verilmesi açısından, Hayat Bilgisi dersi önemli bir rol oynamaktadır. Zira, hayat bilgisi dersi, çocuğun öncelikle yakın çevresini keşfetmesi ve bu çevreye uyum sağlaması amacını taşımaktadır. Bu durum da yakından uzağa ilkesi esasına dayanır (Gündoğan, 2020).

Kültürel miras eğitimi üzerine hem ülkemizde hem de yurt dışında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kültürel miras eğitimi müfredat dışı eğitsel etkinliklerle olduğu kadar formal olarak müfredatla birlikte de verilmeye çalışılmaktadır. Kültürel miras bilincinin oluşması ve bu manada kültürel miras eğitimi verilmesi son derece önemli görülmektedir (Azrak ve Yalçınkaya, 2020). Çulha Özbaş’a (2014) göre kültürel miras eğitiminde Sosyal Bilgiler dersine önemli görevler düşmektedir. Nitekim ilgili alanyazın incelendiğinde sadece kültürel miras kapsamında değil diğer konularda yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler dersi üzerinedir. Akaydın ve Kaya (2015) yaptığı çalışmada Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi üzerine yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersi (%77) üzerineyken, Hayat Bilgisi dersi üzerine yapılan araştırma %18, karma araştırmaların ise %6 oranında olduğu belirtilmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri kapsamında kültürel miras eğitimi çalışmaları Sosyal Bilgiler dersi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kültürel miras kavramı kapsamında ülkemizde yapılan tez çalışmaları da (Açık, 2020; Ateş, 2021; Avcı, 2014; Güler Bıyıklı, 2010; Gürel, 2018; Gürkan, 2015; Hündür, 2022; İnanlı, 2023; Kartal, 2022; Mustak, 2017; Özlek, 2019; Pehlivan, 2015; Sağ, 2018; Sevigen, 2021; Taşdemir, 2018; Yeşilbursa, 2011) Sosyal Bilgiler dersi üzerine yoğunlaşmıştır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan çalışmalar daha az sayıdadır. Hayat Bilgisi dersi ve bu derste okutulan ders kitaplarının kültürel miras kavramı kapsamında yeterince incelenmediği düşünüldüğünden yapılan bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Yine yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle ortaya konulacak önerilerin sınıf öğretmenlerine, öğretmen adaylarına, yeni araştırmacılara, kültürel miras araştırmacılarına ve program geliştiricilere katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmada, “kültürel miras eğitimi” terimi, ilkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın ana sorusu, “Kültürel miras kavramı ilkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında nasıl işlenmektedir?” şeklindedir. Bu doğrultuda, araştırmanın temel sorusuna odaklanarak aşağıdaki alt sorulara cevaplar aranmıştır.

1. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının genel dağılımı nasıldır?
2. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının ünitelere göre dağılımı nasıldır?
3. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında kültürel miras unsurlarına hangi yollarla (metin, görsel ve etkinlik) yer verilmiştir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi temelinde yürütülmüştür. Doküman incelemesi, araştırma konusu ile ilgili yazılı materyallerin detaylı analizini

içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çevik ve Güneş (2017) ise doküman incelemesini konu dahilinde yazılı kaynakların analiz edilerek veri elde edilmesi olarak tanımlamıştır. Sönmez ve Alacapınar'da (2021) doküman incelemesini toplanan görsel ve yazılı malzemenin incelenmesi biçiminde tanımlamıştır. Özellikle nitel araştırmacılar için birincil bilgi kaynaklarından biri olan doküman incelemesi yöntemi (Hoepfl, 1997) eğitim alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre doküman incelemesi diğer nitel yöntemlerle birlikte ek bir veri toplama aracı olarak kullanılabilir gibi tek başına bir yöntem olarak da kullanılabilir. Bu özelliği doküman incelemesi yöntemini daha az kıymetli hale getirmemektedir. Nitekim Özkan'a (2021) göre hiçbir araştırma yöntemi diğerine göre daha üstün ya da kıymetli değildir her yöntemin kendine göre avantaj ve dezavantajları vardır. Eğitim programları, ders içerikleri, eğitim uygulamalarının etkililiği gibi pek çok olgu, doküman incelemesi ile araştırılabilir. Belirli bir zaman dilimi içinde hazırlanmış tez, kitap, makale gibi eğitimle ilişkili yazılı kaynakların analiz edilmesi yoluyla da konu hakkında bilgi elde edilebilir (Sak vd., 2021). Bu bağlamda, mevcut araştırmada veri kaynağı olarak incelenen ilkökul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabı, doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma Dokümanı

Araştırmada verilerin kaynağını oluşturan doküman Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Yayınlarına ait ilkökul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabıdır. Bu kitap Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 28.05.2018 tarihli gün ve 78 sayılı kararıyla ders kitabı kabul edilmiştir. 2023-2024 eğitim-öğretim yılında aktif olarak kullanılmakta olan MEB Yayınlarına ait bu ders kitabının okullarda daha çok kullanıldığı düşüncesiyle incelemeye tabi tutulmuştur. Kitap altı ünite ile toplam 200 sayfadan oluşmaktadır. Ünite adları sırasıyla; Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat ve Doğada Hayat şeklindedir. Altı ünitenin sonunda Sözlük, Kaynakça, Görsel Kaynakça, Cevap Anahtarı ve Türkiye Haritasına yer verilmiştir. İçindekiler bölümünden hemen sonra kitap tanıtılmış, kitabın kullanımına ilişkin bilgiler verilmiştir. Her ünite başında ünite içeriğine uygun olduğu varsayılan görsellere yer verilmiştir. Kitap künyesine yönelik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Ders Kitabına İlişkin Bilgi

Kitap Adı	Yayınevi	Yazarları
İlkokul Hayat Bilgisi 3 Ders Kitabı	Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları	Elif ÇELİKBAŞ, Fatma GÜREL, Nazile ÖZCAN

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilere kaynaklık edecek olan İlkokul Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabına (Çelikbaş, Gürel ve Özcan, 2021) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı (<https://www.eba.gov.tr/>) platformu üzerinden ulaşılmıştır. Daha sonra dokümanın orijinaliği kontrol edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak alanyazın incelemesi sonunda ilgili ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının tespiti ve incelenmesinde Batmaz ve Yurtbakan (2023) tarafından geliştirilen Kültürel Miras Unsurları İnceleme Formu'ndan (Bkz. Ek) yararlanılmıştır. Formda kültürel miras unsurları Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları ve Somut Kültürel Miras Unsurları başlıkları altında ele alınmaktadır.

Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, verilerin önceden tanımlanmış temalara göre sistematik bir şekilde özetlenmesini ve yorumlanmasını sağlar. Ana amaç, belirlenen temalara dayalı olarak bulguların düzenlenmesi ve derinlemesine değerlendirilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu amaç doğrultusunda araştırmacılar bireysel olarak söz konusu ders kitabını incelemişlerdir. İnceleme sırasında ders kitabındaki kültürel miras öğeleri ünite ve konulara dağılımına göre sınıflandırılmıştır. Birinci tur

analizlerden sonra her iki araştırmacı elde ettiği bulguları bir araya getirip tartışarak araştırmanın bulgularını şekillendirmişlerdir. Analiz sürecinde kültürel mirasa uygunluğu açısından kararsız kalınan kitaptaki içerikler çalışma alanı Hayat Bilgisi Öğretimi olan bir öğretim elemanı ile paylaşılmıştır. Bu öğretim elemanının önerilerinde sonra altı somut olmayan kültürel miras ögesi ve iki somut kültürel miras ögesi bulgularadan çıkartılarak araştırmanın bulgularının son hali oluşturulmuştur. Araştırma bulguları, ders kitabından doğrudan alıntılarla desteklenerek ve kültürel miras unsurlarına yönelik örnekler belirli kodlarla sunulmuştur. Örneğin, 1Ü1K (1. Ünite 1. Konu), 2Ü2K (2. Ünite 2. Konu), 3Ü3K (3. Ünite 3. Konu) gibi kodlar kullanılarak verilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları araştırma sorularının sırası doğrultusunda ele alınmıştır. Araştırma sorularının bulgularında Tablo 2'deki verilerden yararlanılmıştır. Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin bulgular verildikten sonra bu araştırma sorusuna yönelik her bir üniteden örneklendirme (metin, görsel ve etkinlik örnekleri) için kitaptan görseller yansıtılmıştır.

Tablo 2

Kültürel Miras Ögelerinin Dağılımı

	Kültürel Miras Unsurları	Kültürel Miras Unsur Örnekleri	Metin (f)	Görsel (f)	Etkinlik (f)	Toplam (f)
Somut Olmayan Kültürel Miras	Sözlü gelenekler anlatımları	1Ü12K, 2Ü1K, 2Ü10K, 5Ü6K	5	1	1	7
	Gösteri sanatları	1Ü4K, 1Ü6K	2	3	1	6
	Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler	1Ü14K, 1Ü15K, 1Ü16K, 1Ü17K, 2Ü12K, 2Ü13K, 2Ü14K, 5Ü13K, 5Ü14K, 5Ü15K, 5Ü16K, 6Ü10K, 6Ü11K, 6Ü12K, 6Ü13K	19	11	-	30
	Doğa ve evrenle ilgili bilgi uygulamaları	-	-	-	-	-
	El sanatları geleneği	2Ü1K, 2Ü10K	1	2	2	5
Somut Kültürel Miras	Taşınmaz kültürel miras	2Ü12K, 3Ü5K, 5Ü, 5Ü3K	4	5	1	10
	Taşınır kültürel miras	5Ü3K, 5Ü9K, 6Ü11K	3	3	-	6
Toplam			34	25	5	64

1. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının genel dağılımı nasıldır?

Tablo 3'e göre, ilkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında *somut olmayan kültürel miras* (f=48) ve *somut kültürel miras* (f=16) olmak üzere toplam 64 kültürel öğeye yer verilmiştir. Hayat bilgisi ders kitabındaki içeriklerde somut olmayan kültürel miras öğelerinden yüksekte doğru sırasıyla *toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler* (f=30), *sözlü gelenekler anlatımları* (f=7), *gösteri sanatları* (f=6) ve *el sanatları geleneği* (f=5) kültürel miras unsurlarından yararlanılırken, *doğa ve evrenle ilgili*

bilgi uygulamalar unsurlundan hiç yararlanılmamıştır. Söz konusu ders kitabındaki somut kültür mirası öğelerine ilişkin içeriklerin ise en çok *taşınmaz kültür miras* (f=10) ve en az *taşınır kültür miras*tan (f=6) oluştuğu tespit edilmiştir.

2. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının ünitelere göre dağılımı nasıldır?

Çalışmada incelenen ders kitabının her ünitesinde kültürel miras unsurlarına yer verilmemiştir. Tablo 3 incelendiğinde, 1. Ünite, 2. Ünite, 3. Ünite, 5. Ünite ve 6. Ünite’de kültürel miras unsurlarının yer aldığı fakat 4. Ünite’de (Güvenli Hayat) kültürel miras unsurlarının yer almadığı anlaşılmaktadır. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında kültürel miras açısından yüksekte düşüğe doğru sırasıyla 5. Ünite-Ülkemizde Hayat (f=22), 2. Ünite-Evimizde Hayat (f=16), 1. Ünite-Okulumuzda Hayat (f=15), 6. Ünite-Doğada Hayat (f=10) ve 3. Ünite-Sağlıklı Hayat (f=1) şeklindedir. Kitapta kültürel miras unsurlarının dağılımı ünitelerin içeriklerine ve ünitelerin kapsamlarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

3. İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında kültürel miras unsurlarına hangi yollarla (metin, görsel ve etkinlik) yer verilmiştir?

Kültürel miras unsurları üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında çeşitli metinler, görseller ve etkinlikler aracılığıyla yansımıştır. Tablo 3’te kültürel miras unsurları olarak en çok *metin* (f=34), daha sonra *görsel* (f=25) ve en az *etkinlik* (f=4) bulunduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak kitapta kültürel miras unsurlarını içeren metinlere yer verilmiş, bu metinler ise görseller ve etkinliklerle desteklenmiştir. Ayrıca yine ders kitabında metinlerden bağımsız olarak ünite içerikleri ve konuların uygunluğuna göre kültürel miras unsurlarını içeren görsellere müstakil olarak da yer verilmiştir.

Çalışmada incelenen ilkökul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabındaki ünitelerde kültürel miras öğeleri somut ve somut olmayan özelliklerine göre çeşitli formlarda ve farklı sayılarda yer almıştır. Kitaptaki her bir üniteden kültürel miras unsurlarının birer örnekleri görselleriyle birlikte açıklanmıştır.

Şekil 1

Gösteri Sanatları Etkinlik-Görsel Sayfa 27

Şekil 1’de görüldüğü üzere 1. Ünite olan Okulumuzda Hayat ünitesinde yer alan “Okuldaki Sosyal Etkinliklerimiz” konusunda (1Ü6K) yer verilen etkinlikte, halk oyunu oynayan çocuklar somut olmayan kültürel mirasa örnek teşkil etmektedir. Görsel ve etkinlik somut olmayan kültürel miras unsurlarından gösteri sanatları kapsamında değerlendirilmiştir. Hem verilen görsel hem de yapılması istenilen etkinliğin kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

Şekil 2

Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler Metin Örneği Sayfa 44

Şekil 2’de görüldüğü üzere 1. ünite olan Okulumuzda Hayat ünitesinde yer alan “Cumhuriyet Bayramı” konusu (1Ü17K) dahilinde Cumhuriyet Bayramı temalı şiir ve Atatürk görseli somut olmayan kültürel miras unsuru olan toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler kapsamındadır. Bayramlar, sürekli olarak tekrarlanması ve kültürel kimliği koruyan bilgiyi iletmesi özellikleriyle toplumsal anımsamanın en iyi gerçekleştiği ortamlardır (Çelepi, 2020). Bu sebeple somut kültürel mirasın öğretiminde de milli bayramlar önemli bir yere sahiptir. Durum böyleyken 3. Sınıf hayat bilgisi ders kitabında milli bayramlar temalı metin ve görsellere yer veriliyor olması kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilebilir.

Şekil 3

El Sanatları Geleneği Etkinlik-Görsel Örneği 70

Şekil 3’te görüldüğü üzere 2. Ünite olan Evimizde Hayat Ünitesinde yer alan “Eğlence Zamanı” konusu (2Ü10K) dahilinde yer verilen etkinlik örneği somut olmayan kültürel miras unsurlarından el sanatları geleneği kapsamında değerlendirilmiştir. Kültürel mirasın evrensel değerlere sahip olması sebebiyle yalnız milli kültüre ait kültürel miras unsurları değil, başkaca kültürlere ait kültürel miras unsurları da insanların ortak değeri olarak görülebilmektedir. Durum böyleyken Japon kâğıt katlama sanatı olan origaminin 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders kitabında yer alan etkinlikte (Görsel 3) öğrencilere öğretilmeye çalışılması kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilebilir.

Şekil 4**Taşınmaz Kültürel Miras Metin Örneği Sayfa 86**

Temizlik Her Yerde

Cevrenizdeki insanlarla ortak kullandığınız alanlar nerelerdir?

Hafta sonu ailece pikniğe gittik. Oturacak bir masa ararken karşılaştığımız manzara hepimizi çok üzdü. Bazı çöpler masaların üzerinde unutulmuş, bazıları yerlere atılmıştı. Etraf bu kadar kirli iken eğlenilememiz mümkün değildi. Kardeşim ve ben elimize bir çöp torbası alıp çöpleri topladık. Piknik alanını temiz bir hâle getirdikten sonra ailece keyifli bir gün geçirdik.

Temizlik kurallarına uymak sadece kendimiz için değil, birlikte yaşadığımız insanlar için de önemlidir. Hastane, okul, park, tuvalet, piknik alanları, alışveriş merkezleri gibi pek çok alanı başkaları ile ortak kullanırız. Bu alanları temiz kullanmalıyız. Piknik alanları, okul bahçesi vb. alanlarda çöpleri çöp kutusuna atmamız, Sınıf gibi kapalı alanlarda koşmamalı, kapalı alanları sık sık havalandırmamız, Tuvaletleri temiz kullanmamız, Ortak alanlarda temizlik kurallarına uymazsak mikroplar hızla yayılıp insanlara bulasabilir. Bu nedenle tuvaleti kullandıktan sonra ellerimizi yıkamalı, kullandığımız peçeteleri çöp kutusuna atmamız, Hapsinirken ve öksürürken ağzımızı uygun şekilde kapatmamız, Yerlere tükürmememiz, Temizlik ve hijyen kurallarına uymak hem kendi sağlığımızı hem de diğer insanların sağlığını korur.

Okul bahçenizi temiz tutmak için neler yapabilirsiniz? Söyleyiniz.

Görsel 4’te görüldüğü üzere 3. Ünite olan Sağlıklı Hayat ünitesinde yer alan “Temizlik Her Yerde” (3Ü5K) konusu dahilinde yer verilen metin kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilmiştir. Metinde doğrudan somut taşınmaz kültürel miras unsuru barındıran bir içerik olmamasına karşın metinde yer verilen “ortak alanların temiz kullanılması” öğretisi, kültürel mirasın korunması konusunda büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerde kültürel mirası koruma bilinci oluşturmaya yönelik doğrudan bir öğreti olmasa da bu mesaj örtük olarak verilmiştir. Toplumun ortak bir değeri olan kültürel miras alanlarının metinde ifade edilen “ortak kullanım alanları” ifadesi içerisinde değerlendirilmesi mümkündür. Bu sebeple bu metin yukarıda da ifade edildiği üzere somut taşınmaz kültürel miras unsuru kapsamında ele alınmıştır ve kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilmiştir.

Şekil 5**Sözlü Gelenekler Metin Örneği Sayfa 134**

Birlikte Güçlüyüz

Cevrenizdekilerle bir araya gelerek yaptığınız etkinliklere örnekler veriniz.

Dün akşam haberleri izlemek için ailece televizyonun karşısına geçtik. Haberlerde “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü”nden bahsediliyordu. O gün milletimizin milli birlik ve beraberlik örneği sergilediği anlatılıyordu. Milli birlik ve beraberliğin bizim için ne ifade ettiğini merak edip babama sordum. Babam:

- Bir toplumun huzur içinde yaşaması için o toplumun birlik ve beraberliği çok önemlidir. Toplumlar, hedeflerine ulaşmak ve başarılı olmak için güçlü olmak zorundadır. O gücü de ancak birlik ve beraberlikle kazanabilirler. Buna sizin arkadaşlarınızla beraber yaptığınız etkinlikler örnek verebiliriz. Beraber hareket ettiğiniz, birbirinize destek olduğunuz zaman başarılı olursunuz.
- Öğretmenimiz de bugün derste millete el ele vererek pek çok zorluğun üstesinden geldiğimizi anlatmıştı.

Annem:

- Evet kızım, Tarihimizde milli birlik ve beraberliğimize örnek verebileceğimiz pek çok olay vardır. Bunların başında Kurtuluş Savaşı gelir. Uluşumuz, Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde bir araya gelerek büyük zaferler elde etti. Biz de ulusca kutladığımız bayramlarımızda atalarımızın bu kahramanlıklarını anarak birlik ve beraberliğimizi pekiştiririz.

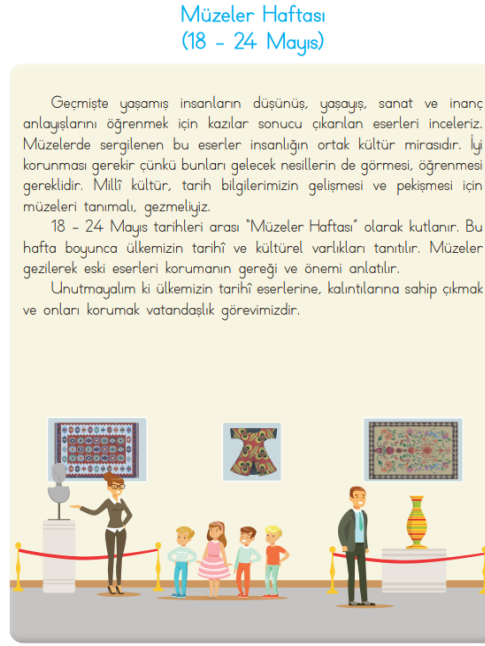
Ailemle bunları konuşurken sınıfta arkadaşlarımla yaptığımız proje çalışması aklıma geldi. Birlikte yaptığımız bu çalışma kısa zamanda bitmiş ve çok güzel olmuştur. Birlik ve beraberliğin bir toplumun güçlü olmasında neden bu kadar önemli olduğunu daha iyi anladım.

Millî birlik ve beraberliğin önemini sınıfta arkadaşlarımla birlikte yaptığınız çalışmalarından yola çıkarak örneklerle açıklayınız.

Şekil 6

Taşınır Kültürel Miras Görsel-Metin Örneği 179

Şekil 6'da görüldüğü üzere öğrencilerin müze gezisi yaptığı bir görsele ders kitabında yer verilmiştir. 6. Ünite olan Doğada Hayat ünitesi kapsamında yer alan "Müzeler Haftası" konusu (6Ü11K) taşınabilir kültürel miras öğelerinin sergilendiği müze ortamı görseliyle desteklenmiştir. Somut olmayan kültürel miras unsuru olarak ise müzeler haftası konusu ilişkilidir. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler kapsamına giren müzeler haftası konusu ve bu bağlamda yer verilen görsel kültürel miras eğitimi kapsamında değerlendirilebilir. Kültürel miras eğitiminde önemli bir yere sahip olan müzelerin ders kitabında yer bulması önemlidir. Kültürel miras eğitimi farklı ortamlarda verilebilmektedir. Müzeler de bu manada en verimli ortamlardan biridir. Hayat bilgisi ders kitabında müzeler haftası konusunun direkt verilmesi olumlu görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİ

Bu araştırmada, ilkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabının kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulguları, ders kitabında yer alan kültürel miras unsurlarının genel olarak ve ünitelere göre dağılımını ortaya koymuştur. Ayrıca bu unsurların ders kitabında nasıl ele alındığını kapsamlı bir şekilde irdelenmiştir. Araştırma sonucunda hayat bilgisi ders kitabında toplam 64 kültürel miras unsurunun yer aldığını belirlenmiştir. Ders kitabında bu unsurların somut kültürel mirasa kıyasla somut olmayan kültürel mirasın daha çok yoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Bakmaz ve Yurtbakan (2023) da çalışmalarında ilkokul Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras öğelerinin daha fazla yer aldığını tespit etmişlerdir. Ayrıca Karakuş ve Çağlayan (2016) ilkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Programındaki kazanımların yaklaşık %7'sinin (90 kazanımın 6'sı) somut olmayan kültürel mirasla ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Ülkemizin yer aldığı coğrafyada geçmişten günümüze yer almış milletlerin varlığını göz önünde bulundurduğumuzda somut olan birçok kültürel yapının yer aldığı bilinmektedir. Toplulukların, grupların ve bazı durumlarda bireylerin somut olmayan kültürel mirası, kültürel miraslarının bir parçası olarak ortaya çıkar (UNESCO, 2003). Bu yüzden söz konusu toplulukların bıraktığı somut kültürel miraslara da derslerde daha fazla yer verilmelidir.

Araştırmada somut olmayan kültürel miras unsurları içerisinde en fazla toplumsal uygulamalar,

ritüeller ve şölenler öğelerine rastlanırken doğa ve evrenle ilgili hiçbir içeriğe rastlanılmamıştır. Bu sonuca benzer şekilde tüm sınıfların Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki görsellerde en çok toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenlerin bulunduğu (Karakuş ve Çağlayan, 2016) belirtilirken, bazı çalışmalarda ise Hayat Bilgisi ders kitabında en çok sözlü gelenekler ve anlatımların bulunduğu belirtilmektedir (Bakmaz ve Yurtbakan, 2023; Moralı ve Öner, 2019). Söz konusu bu araştırmalarda da doğa ve evren hakkında hiçbir içeriğin bulunmadığı ifade edilmiştir. Mevcut araştırmada somut kültürel miras unsurlarında taşınmaz kültürel miras öğelerine daha fazla yer verildiği anlaşılmaktadır. Ülkemizdeki varlığı görülmüş toplulukların bıraktığı eserleri göz önünde bulundurulduğunda bir açık hava müzesine benzetebiliriz. Bu doğrultuda taşınmaz kültürel miras öğelerine kolaylıkla örnekler yer verilebileceği söylenebilir.

Çalışma kapsamında incelenen ders kitabındaki kültürel miras unsurlarının ünitelere göre dağılımı incelendiğinde, her üniteye bu unsurlara yer verildiği, ancak 4. Ünitenin (Güvenli Hayat) bu unsurları içermediği görülmüştür. En çok kültürel miras unsurlarını en çok 5. Ünite'nin (Ülkemizde Hayat) ve en azını ise 3. Ünite'nin (Sağlıklı Hayat) içerdiği belirlenmiştir. Bu dağılım, kültürel miras unsurlarının ders kitabının içerik ve kapsamına göre nasıl entegre edildiğini göstermektedir. Karakuş ve Çağlayan (2016) tüm sınıfların Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki etkinliklerin en çok Okul Heyecanım temasında yer aldığını tespit etmiştir.

Kültürel miras unsurları, ders kitabında metinler, görseller ve etkinlikler aracılığıyla sunulmuştur. Çalışmada kültürel miras unsurlarının sunuluş biçimleri detaylıca irdelendiğinde, çoğunlukla metinler aracılığıyla aktarıldığı, bunu görsellerin ve en az ise etkinliklerin izlediği görülmüştür. Bakmaz ve Yurtbakan'ın (2023) araştırmasında incelenen ders kitaplarında da kültürel miras unsurları en çok metinler en az da etkinlikler aracılığıyla ele alındığı görülmüştür. Yıldırım'ın (2021) çalışmasında, hayat bilgisi öğretim programındaki kazanımların, ders ve çalışma kitaplarında sunulan görseller ve metinlerin, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin bilgi ve farkındalığını arttırmak için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Nitekim Akpınar ve diğerleri (2023) de öğretmenlerin somut olmayan kültürel mirasın aktarımında nitelikli metinlere yönelmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Yaşadığımız coğrafya ve içinde yaşadığımız toplumun derin kökleri zengin bir mirasa sahip olmamızdaki en büyük etkenlerden biridir. Türkiye hem somut hem de somut olmayan kültürel miras bakımından zengin bir birikime sahiptir. Sahip olunan bu kültür mirası sadece ulusal anlamda önem taşımamakta, evrensel açıdan da büyük önem taşımaktadır. Nitekim Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kayıtlı 21 miras alanı bulunmaktadır. Yine UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'nde Türkiyeden 30 unsur yer almaktadır. Bu da Türkiye'nin sahip olduğu kültürel miras bakımından evrensel manada da bir kıymet gördüğünün somut bir temsilidir. Evrensel değerlere sahip bu unsurların yanı sıra kolektif belleği canlı tutacak ve geçmiş ile gelecek arasında toplumsal anlamda köprü görevi üstlenecek milli kültür öğeleri de mevcuttur. Bugün dünya üzerinde birçok gelişmiş ülke bu bilince sahip bireyler yetiştirmektedir. Çünkü kaybolan veya zarar gören kültür mirası toplumsal belleğin yok olması riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan sahip olunan değerli miras birikiminin korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Gelecek nesillere kültürel miras unsurlarının önemi kazandırılmasında eğitim döneminde kullanılan ders kitaplarından da yararlanılabilmektedir. Formal olarak okullarda verilen kültürel miras eğitimi muhtelif derslerin içerisinde verilmektedir. Bu derslerin en başında sosyal bilgiler dersi gelse de bu ders ilkökulda dördüncü sınıfta bulunmaktadır. Fakat ilkökölün ilk üç yılındaki Hayat Bilgisi dersinde kültürel mirasa ait nitelik ve nicelik bakımından daha fazla içeriklerin bulunması daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kültürel miras eğitiminin önemi göz önünde bulundurulduğunda araştırma sonuçlarından hareketle bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Kültürel miras konusu dolaylı olarak değil direkt olarak ders kitabında yer almalıdır.

- Kültürel miras öğelerini içeren daha fazla görsellere yer verilmelidir.
- Çocukların kültürel mirasa karşı ilgisini ve merakını artıracak uygulamaya dayalı etkinliklere ders kitabında yer verilmelidir.
- “Kültürel Mirasımız” adı altında bir ünite ders kitabına eklenmelidir.
- Ders kitabında müze, ören yeri ve miras alanlarının ziyaret edilmesini teşvik edecek daha çok içerik olmalıdır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışmada etik kurul onayı gerektiren insan veya hayvan denekleri kullanılmamıştır. Araştırma, kamuya açık veri setleri, literatür taramaları veya teorik analizler üzerinden yürütülmüştür. Etik kurallar gereği, araştırma sürecinin her aşamasında akademik dürüstlük ve bilimsel etik kurallara tam uyum sağlanmıştır. Bu nedenle, etik kurul onayı gerekmemiştir.

Yazar Katkıları

Araştırma Tasarımı (CRediT 1) Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Veri Toplama (CRediT 2) Yazar 1 (%60) – Yazar 2 (%40)

Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Makalenin Yazımı (CRediT 12-13) Yazar 1 (%60) – Yazar 2 (%40)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14) Yazar 1 (%40) – Yazar 2 (%60)

Finansman

Çalışma herhangi bir finansal destek almamıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması yoktur.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG)

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: 4 Nitelikli Eğitim

Madde 4.7. “2030’a kadar sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdiri yoluyla bütün öğrenciler tarafından sürdürülebilir kalkınmanın ilerletilmesi için gereken bilgi ve becerinin kazanımının sağlanması”. Bu çalışmada Madde 4.7. desteklenmektedir. Çünkü çalışmada, ilkokul üçüncü sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmesine odaklanılmıştır. Böylelikle incelenen kitaptaki kültürel çeşitlilik ele alınarak kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı sağlanmıştır.

REFERANSLAR

- Açık, İ. (2020). *İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik değerlerinin biyografilerle öğretimi* [Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Akaydın, B., & Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 251-264.
- Akdemir, S. (2023). Covid-19 pandemi sürecinde ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin ‘okul’ kavramına ilişkin metaforik algıları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(1), 16-28.
- Akpınar, Ş., Harmankaya, H. & Haşımoğlu, H. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür unsurları: Günümüz karagöz oyunları örneği. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 733-753.
- Aslan, E., ve Çulha, B. (2008). Kimiz “biz”? Türkiyedeki ilköğretim okullarında “ulusal kimlik” ve “kültürel miras eğitimi”. İçinde M. Safran & D. Dilek (Ed.), *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Ateş, K. (2021). *Sosyal bilgiler 6. ve 7. Sınıf ders kitaplarında kültürel miras öğrenme alanı kapsamında kadın karakterlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Avcı, M., & Memişoğlu, H. (2016). Kültürel miras eğitimine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri. *İlköğretim Online (elektronik)*, 15(1), 104-124.
- Azrak, S., & Yalçınkaya, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1307-1320.
- Batmaz, O., & Yurtbakan, E. (2023). İlkokul türkçe, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarının kültürel miras unsurları açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(1), 1-21. <https://doi.org/10.37217/tebd.1115153>
- Çelepi, M. S. (2020). Toplumsal anımsamanın millî bayramlar ile gerçekleşmesi: 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(TBMM’nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı). <https://doi.org/10.32709/akusosbil.780520>
- Çevik, A., & Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-272. <https://doi.org/10.16916/aded.288848>
- Çulha Özbaş, B. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi. İçinde M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (4. Baskı, ss. 744-760). Pegem Akademi.
- Dönmez, C., & Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 13(2), 425-442.
- Güler Bıyıklı, S. (2010). *Ders kitaplarında kültürel mirasın sunumu: Türkiye’deki 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki (1974-2009) görsellerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Koç Üniversitesi.
- Gümüüşçü, O. (2018). Tarihi Coğrafya ve Kültürel Miras. *Erdem*, 75, 99-120. <https://doi.org/10.32704/erdem.496740>

- Gündoğan, A. (2020). İlkokul öğrencilerinin gözünden hayat bilgisi dersi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 31-53. <https://doi.org/10.18039/AJESI.681910>
- Gürel, D. (2018). *Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Gürkan, B. (2015). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing qualitative research: A primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1), 47-63.
- Hündür, C. S. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde öğretim materyallerinin somut olmayan kültürel miras eğitiminde kullanımı* [Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- İnanlı, E. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitiminde aileden yararlanma* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Karakuş, C. & Çağlayan, K. T. (2016). Hayat bilgisi öğretim programında ve ders kitaplarında somut olmayan kültürel mirasın yerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 45 (3), 393-405
- Kartal, B. (2022). *Sosyal bilgiler öğretiminde somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *İlkokul hayat bilgisi 3 ders kitabı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Moralı, G. & Öner, G. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının incelenmesi. *Turkish Studies Language and Literature*, 14(3), 1345-1357.
- Mustak, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özlek, G. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Pehlivan, A. (2015). *Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Sağ, Ç. (2018). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması* [Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sarı, B. & Çiftçi, S. (2023). Velilerin sahip oldukları ebeveyn tutumlarının öğretmen, öğrenci ve sınıfa yansımalarının incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 1400-1420.
- Selanik Ay, T., & Kurtdede Fidan, N. (2013). Öğretmen adaylarının “kültürel miras” kavramına ilişkin metaforları. *Journal of Turkish Studies*, 8(12), 1135-1152.

<https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5982>

- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri: Bir karma yöntem araştırması* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2021). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı metinlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Taşkın Külçü, Ö. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- UNESCO. (2003). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi*. <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> (Erişim Tarihi: 12/12/2023)
- Uslu, S., & Yeşilbursa, C. C. (2014). Türk ve Amerikan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültürel Miras Eğitime Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(8), 879-891.
- Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs). Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2021). Somut olmayan kültürel mirasın eğitim programlarına yansımaları: Hayat bilgisi öğretimi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 231-247. <https://doi.org/10.20860/ijoses.974198>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Turkey's location has allowed it to host many civilizations throughout history, creating a rich cultural heritage. The education system, particularly textbooks, ensures the preservation and transmission of this heritage to future generations. Cultural heritage education provides students with the opportunity to comprehend the history and significance of their natural and artificial surroundings. In this context, Social Studies and Life Science courses play an important role. Research shows that these courses and textbooks are effective in creating awareness of cultural heritage. However, it is noted that Life Science courses and textbooks have not been sufficiently analyzed in terms of the concept of cultural heritage, and further studies are needed in this field. The results of these studies are expected to make significant contributions to classroom teachers, prospective teachers, researchers, and curriculum developers.

In this study, the term "cultural heritage education" is analyzed within the framework of the third grade life science course. The main research question is 'How is the concept of cultural heritage taught in the third-grade Life Science textbook?' To answer this question, the following sub-questions were explored:

- 1) What is the general distribution of cultural heritage elements in the third-grade Life Science textbook?
- 2) What is the distribution of cultural heritage elements in the third-grade life science textbook based on the units?
- 3) In which forms (textual, visual and activity) are cultural heritage elements included in the third grade life science textbook?

Method: The study was conducted using the document analysis method, which involves the analysis of written materials. The research document selected was the third-grade life science textbook published by the Ministry of National Education (MoNE) Publications and used in the 2023-2024 academic year. The textbook comprises six units and spans 200 pages. The study classified the cultural heritage elements in the book as intangible and tangible using the Cultural Heritage Elements Analysis Form developed by Batmaz and Yurtbakan (2023).

During the data collection and analysis process, the cultural heritage elements in the textbook were thoroughly examined and analyzed using the descriptive analysis method. This method allowed for a systematic summary and interpretation of the data. The researchers individually examined the book and then combined and discussed their findings. Any content that was deemed unsuitable for cultural heritage was revised based on the suggestions of an instructor. The study presented findings through direct quotations from the book and coded examples of cultural heritage elements.

Findings: The analyzed textbook includes both tangible and intangible cultural heritage elements, totaling 64. The number of intangible elements (f=48) exceeds that of tangible elements (f=16). The Life Science textbook contains *social practices, rituals, and feasts* (f=30), *oral traditions and narratives* (f=7), *performing arts* (f=6), and *handicraft traditions* (f=5) as content. However, the element of *knowledge practices related to nature and the universe*, which is an intangible cultural heritage element, was not contain at all. The analysis of the textbook revealed that the references to tangible cultural heritage primarily pertained to immovable cultural heritage (f=10), with only a minor focus on *movable cultural heritage* (f=6).

Regarding cultural heritage in the third grade Life Science textbook, from high to low, *Unit 5-Life in Our Country* (f=22), *Unit 2-Life at Home* (f=16), *Unit 1-Life at School* (f=15), *Unit 6-Life in Nature* (f=10), and *Unit 3-Healthy Life* (f=1). But, *Unit 4-Safe Life* is not included at all. The distribution of cultural heritage elements in the book varies depending on the content and scope of the units.

The study also indicates that cultural heritage elements are mostly covered through texts (f=34) in the textbook, but supported by visuals (f=25) and activities (f=4). This emphasizes the importance of diversified teaching methods to ensure more effective transfer of cultural heritage to students. Upon analyzing the texts, visuals, and activity examples in the book, it becomes evident that the author covers various tangible and intangible cultural heritage elements, including performing arts, handicrafts, and the war of liberation. Notably, there is a significant emphasis on national holidays and museums.

Discussion: The study found that the 3rd grade life science textbook examined included both tangible and intangible cultural heritage elements, with intangible elements being more frequently found. Bakmaz and Yurtbakan (2023) also noted an increase in the inclusion of intangible cultural heritage elements in primary school Turkish, Life Science, and Social Studies textbooks. Karakuş and Çağlayan (2016) stated that 7% of the primary school third-grade Life Science Program pertains to intangible cultural heritage. However, given the rich cultural structure of our country and the surrounding geography, it is suggested that more emphasis should be placed on tangible cultural heritage (UNESCO, 2003).

While social practices, rituals and feasts were most prominent in intangible heritage, elements of immovable cultural heritage were found more in tangible heritage. Similar to this finding, studies have shown that social practices, rituals, and feasts are predominantly depicted in the visuals of Life Science textbooks across all grades (Karakuş & Çağlayan, 2016). Additionally, other studies have found that oral traditions and narratives are more commonly featured in Life Science textbooks (Bakmaz & Yurtbakan, 2023; Moralı & Öner, 2019). These studies also indicate a lack of content regarding nature and the universe. The present study suggests that tangible cultural heritage elements tend to include more immovable cultural heritage elements.

The distribution of cultural heritage elements was uneven across the units, with Unit 5-Life in Our Country having a higher intensity than the others. Unit 4- Safe Life did not include any cultural heritage elements. According to Karakuş and Çağlayan (2016), the Life Science textbooks for all grades mostly included activities related to the My School Excitement theme.

These elements were mostly conveyed through texts, followed by visuals and least by activities. In the textbooks examined in Yurtbakan's (2023) study, it was seen that cultural heritage elements were mostly addressed through texts and least through activities. Yıldırım (2021) evaluated the life science curriculum and found the visuals and texts in the course and workbooks insufficient for increasing students' knowledge and awareness of intangible cultural heritage. Akpınar et al. (2023) also emphasized the importance of using qualified texts for the transfer of intangible cultural heritage.

Conclusion and Recommendation: Considering the importance of cultural heritage education, some suggestions based on the research results can be listed as follows:

- The subject of cultural heritage should be included directly in the textbook, not indirectly.
- More visuals containing cultural heritage elements should be included.
- Practical activities that will increase children's interest and curiosity in cultural heritage should be included in the textbook.
- A unit called "Our Cultural Heritage" should be added to the textbook.
- More content should be included in the textbook to encourage visits to museums, ruins and heritage sites.